

Dr hab. Andrzej Moroz, prof. UMK
Prodziekan ds. współpracy z zagranicą, organizacji i rozwoju
Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia
Wydział Humanistyczny UMK
w miejscu

Toruń, 20 grudnia 2022 r.

Dr hab. Violetta Wróblewska, prof. UMK
Dziekan Wydziału Humanistycznego UMK
w miejscu

Dr hab. Arkadiusz Karwacki, prof. UMK
Przewodniczący Uczelnianej Rady ds. Jakości
Kształcenia
w miejscu

PROJEKT
Rekomendacje Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia
opracowane na podstawie raportu dotyczącego satysfakcji
studentów i słuchaczy studiów podyplomowych
Wydziału Humanistycznego UMK za rok akademicki 2021/2022

Zgodnie z Zarządzeniem nr 254 Rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 18 listopada 2020 roku w sprawie badań satysfakcji studentów i uczestników studiów podyplomowych na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia przygotował raport uwzględniający wnioski z przeprowadzonego badania, a następnie Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia sformułowała rekomendacje, których celem jest poprawa satysfakcji studentów i słuchaczy studiów podyplomowych Wydziału Humanistycznego.

1. Uwagi wstępne

W badaniu satysfakcji studentów i słuchaczy studiów podyplomowych Wydziału Humanistycznego UMK za rok akademicki 2021/2022 wzięło udział 136 spośród 1419 studentów, do których została skierowana prośba o wypełnienie ankiety. Tym samym odsetek osób poddanych ankietyzacji wyniósł 9,58%, co stanowi wartość nieznacznie niższą od zanotowanej w czasie poprzedniego badania (np. 9,69% w roku 2019/2020), jak również wyższą w stosunku do średniej uniwersyteckiej (7,58%). W podziale na poziomy studiów w badaniu wzięło udział 99 (8,95% uprawnionych) słuchaczy studiów pierwszego stopnia, 23 (9,92% uprawnionych) słuchaczy studiów drugiego stopnia oraz 9 (18,75% uprawnionych) słuchaczy studiów podyplomowych.

Podczas badania uwzględniono kilka kwestii ogólnych, a mianowicie ocenę (1) infrastruktury UMK, (2) infrastruktury Wydziału Humanistycznego i poszczególnych jego jednostek, (3) komunikacji wewnętrznej, (4) administracji, (5) programów studiów, (6) satysfakcji ogólnej studentów i słuchaczy studiów podyplomowych oraz (7) reakcji na sposób funkcjonowania wydziału w sytuacji pandemii, co stanowi nową – w stosunku do analiz poprzednich – kategorię pytań. Każdy z podanych zbiorów problemowych był dalej podzielony na szereg pytań szczegółowych. Dodatkowo osoby ankietowane miały możliwość komentowania szczególnie istotnych z ich punktu widzenia kwestii.

Należy zaznaczyć, że poszczególne oceny uwzględnione w badaniu wybranych aspektów studiowania różnią się nieznacznie zależnie od poziomu i rodzaju studiów. W porównaniu do analiz przeprowadzonych w latach ubiegłych uległy zmianie różnice ocen pomiędzy studentami studiów stacjonarnych – osobno pierwszego oraz drugiego stopnia – oraz studiów podyplomowych. Odwrotnie niż w poprzednim badaniu najniższe oceny pojawiły się w grupie studentów studiów drugiego stopnia, najwyższe zaś wśród słuchaczy studiów podyplomowych. Warto podkreślić jest także to, że w stosunku do poprzedniego badania wzrósł odsetek słuchaczy studiów podyplomowych biorących udział w badaniu.

2. Informacja o stanie realizacji rekomendacji (usprawnień) zadeklarowanych w raporcie z roku poprzedniego oraz efektach wdrożenia tych rekomendacji

Rekomendacje sformułowane w poprzednim badaniu stanowiły przedmiot głębokiej refleksji zarówno władz rektorskich, jak i dziekańskich. Podjęto również szereg działań służących ich realizacji. Przede wszystkim w pierwszym kwartale roku 2022 odbyło się spotkanie ze studentami wszystkich kierunków studiów służące omówieniu wyników badań ankietowych. Przy tej okazji władze dziekańskie zachęcały studentów do szerszego udziału w tych procedurach, wskazując na skuteczność takich ścieżek wyrażania opinii. Trudno ocenić, na ile działania te przyniosły pożądany skutek. Odsetek osób biorących udział w badaniu satysfakcji nie uległ zasadniczym zmianom, co przy spadku liczby studentów przekłada się na relatywnie niższe wyniki. Należy również mieć świadomość faktu, że w bieżącej ankiecie wypowiedzieli się przede wszystkim studenci, których kształcenie przypada na czas pandemii.

W sposób dogłębny rozważono również kwestie związane z modyfikacjami programów studiów – szczególnie drugiego stopnia – w taki sposób, aby wypracować rozwiązania atrakcyjne dla studentów. Działania tego typu są podejmowane na bieżąco na wniosek koordynatorów kierunkowych. Należy jednak mieć świadomość, że ograniczeniem spełnienia wszystkich postulatów studenckich są wymogi związane z prowadzeniem kierunków ogólnoakademickich. Z tego też powodu w wielu wypadkach wprowadzenie np. praktycznych aspektów zajęć odbywa się w ramach poszczególnych modułów ćwiczeniowych m.in. poprzez modyfikację metod dydaktycznych.

Zgodnie z rekomendacją przekazaną Dziekanowi Wydziału Humanistycznego prowadzona była również analiza funkcjonowania administracji w podziale na dwa budynki. W wyniku podjętych działań zmieniono obsadę administracyjną w budynku Collegium Humanisticum, jak również zadbano o usprawnienie przepływu informacji pomiędzy jednostkami wydziału. Wykorzystuje się w tym celu w większym zakresie stronę internetową oraz media społecznościowe.

Zgodnie z rekomendacją przekazaną Uczelnianej Radzie ds. Jakości Kształcenia wydział uzupełniał na bieżąco zasoby biblioteczne niezbędne do realizacji procesu dydaktycznego. Działanie to jest prowadzone w trybie ciągłym, dzięki zakupom dokonywanym przez poszczególne jednostki wydziałowe. W tym samym trybie dokonuje się uzgadniania zbiorów bibliotecznych z aktualnie obowiązującymi studentów listami lektur. Dodatkowo władze wydziału podjęły działania, aby – po okresie pandemii – dostosować miejsca wypoczynku na Wydziale Humanistycznym do liczby i potrzeb studentów. W związku z tym ustawiono na korytarzach fotele oraz ławki, z których można korzystać w przerwach między zajęciami. Wskazane działania infrastrukturalne będą kontynuowane, co nie zmienia faktu, że są one w znacznej mierze ograniczone z jednej strony warunkami lokalowymi (koniecznością zachowania ciągów komunikacyjnych), z drugiej zaś zasobami finansowymi.

Składnikiem raportu z poprzedniego badania satysfakcji studentów i słuchaczy studiów podyplomowych była prośba o poszerzenie oferty lokali gastronomicznych funkcjonujących w budynkach na wydziale. Po trudnościach związanych z pandemią udostępniono studentom

bar w budynku Collegium Maius. Udało się również dostosować ofertę gastronomiczną od osób o różnych wymaganiach dietetycznych. Niestety po okresie pandemii nie udało się ponownie uruchomić baru w budynku Collegium Humanisticum.

Znacznym problemem uwidocznionym w rekomendacjach z poprzedniego badania były kwestie organizacyjno-informacyjne. Zwracano m.in. uwagę na trudności związane dostępem do informacji na stronach wydziałowych. W związku z tym dokonano ich przeglądu, jak również podjęto działania służące uwidocznieniu istotnych informacji, szczególnie skierowanych do studentów pierwszych roczników. Wprowadzono stosowne zakładki, w których przekazuje się na bieżąco najistotniejsze ogłoszenia. Znacznym problemem – przekazanym Uczelnianej Radzi ds. Jakości Kształcenia – było podjęcie działań związanych z uporządkowaniem procesu organizowania – na podstawie zarządzeń rektorskich – dydaktyki w danym roku akademickim, funkcjonowanie w czasie ograniczeń pandemicznym odbywało się bowiem w sposób mało stabilny.

3. Porównanie uzyskanych wyników pomiaru z wynikami z 3 poprzednich pomiarów

W porównaniu do analiz z lat ubiegłych aktualnie spadła liczba osób biorących udział w badaniu, co przy obserwowanym spadku liczby studentów prowadzi do niewielkiej zmiany procentowej w stosunku do poprzedniego procesu ankietyzacji. W tym zakresie Wydział Humanistyczny notuje poziom zwrotności przekraczający wartości średnie obserwowane w całej uczelni. Nieco gorzej wypada z kolei ocena poszczególnych aspektów funkcjonowania wydziału, gdyż w czterech – spośród siedmiu uwzględnionych – kategoriach zanotowane wartości są niższe niż średnie uniwersyteckie. Największe rozbieżności obserwuje się w zakresie oceny pracy administracji, kiedy weźmie się pod uwagę wszystkich studentów biorących udział w badaniu, oraz w zakresie oceny infrastruktury uczelni i wydziału, kiedy uwzględni się opinie studentów studiów drugiego stopnia. Najwyżej – w stosunku do wartości ogólnouniwersyteckich – aspekt funkcjonowania uczelni ocenili natomiast słuchacze studiów podyplomowych. Z uwagi na ograniczony dostęp do danych z badań 2016/2017 oraz 2017/2018 oceny poszczególnych aspektów studiowana zostały dla nich uśrednione.

Czynnik/rok akademicki	2021/2022	2019/2020	2017/2018	2016/2017
Liczba osób biorących udział w badaniu	136 (9,58%)	180 (9,69%)	97	70
Infrastruktura UMK	3,64	3,84	3,79	
Infrastruktura WH	3,21	3,72	3,75	
Komunikacja wewnętrzna	3,68	3,50	3,60	
Program studiów i dydaktyka	3,22	3,24	3,25	
Administracja	3,39	3,43	3,49	
Satysfakcja ogólna	3,21	3,35	3,39	
Pandemia	3,83	---	---	

Wyrażona przez studentów Wydziału Humanistycznego ocena infrastruktury UMK jest zbliżona do średniej zanotowanej na uczelni. Podobne wartości w tej kategorii odnoszą się do oceny zasobów bibliotecznych UMK, warunków realizacji zajęć z wychowania fizycznego oraz sposób informowania o lokalizacji poszczególnych obiektów. Dostrzegalne różnice dotyczą z kolei oceny warunków lokalowych w domach studenckich, które przez studentów wydziału są ocenione na poziomie 3,44 w stosunku do 3,29 w skali uczelni. Podobne proporcje odnoszą się do ocen infrastruktury wydziałowej, gdzie wysoko ocenia się dostosowanie pomieszczeń do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz oznaczenie poszczególnych pomieszczeń (4,05 w stosunku do 3,92

w skali uczelni). Poniżej średniej ogólnouniwersyteckiej pozostaje ocena warunków w salach dydaktycznych, wyposażenia budynków w miejsca do wypoczynku oraz dostosowanie oferty gastronomicznej do potrzeb studentów (w tym wypadku 2,78 w stosunku do 2,85 w skali uczelni). Powyżej średniej ogólnouniwersyteckiej lokują się natomiast oceny komunikacji wewnętrznej, z czego najlepiej odbiera się proces udzielania konsultacji przez kadrę dydaktyczną (4,25 w stosunku do 4,04 w skali uczelni), informacje o dyżurach pracowników oraz dostępność dla studentów władz dziekańskich. Najslabiej – poniżej średniej ogólnouniwersyteckiej – oceniono z kolei jasność instrukcji udzielanych przez pracowników administracji. Lepiej niż w poprzednich badaniach wypadła ocena informowania o wynikach procesu ankietyzacji – 3,10 w stosunku do 2,85 z poprzedniego badania. Poniżej średniej uniwersyteckiej wypadają również problemy administracyjnej organizacji procesu dydaktycznego. W tym zakresie najslabiej ocenia się organizację zajęć językowych (3,20 w stosunku do 3,33 w skali uczelni) oraz sposób planowania zajęć (3,07). Najwyżej natomiast oceniono wspieranie przez uczelnię aktywności kulturalnej studentów (3,64 w stosunku do 3,49 w skali uczelni) oraz profesjonalizm pracy dziekanatu (3,74 w stosunku do 3,97 w skali uczelni).

Również na podobnym poziomie, jak średnie wartości w skali UMK, wypada ocena realizacji programów studiów. W tym wypadku najgorzej został oceniony proces organizacji praktyk zawodowych (2,95 w stosunku do 3,08 w skali uczelni), najlepiej zaś system umożliwiania studentom wyjazdów do innych ośrodków akademickich (3,38 w stosunku do 3,32 w skali uczelni). Analogicznie należy potraktować wypowiedzi studentów na temat ogólnej satysfakcji z procesu studiowania. W tym wypadku najwyżej oceniono chęć podobnego wyboru Wydziału Humanistycznego jako miejsca studiowania (3,56 w stosunku do 3,46 w skali uczelni), najniżej zaś zadowolenie z oferty dydaktycznej wydziału (3,29 w stosunku do 3,36 w skali uczelni). Podobnie jak w poprzednim badaniu oceniono reakcję władz uczelni i wydziału na ograniczenia pandemiczne. W tym zakresie najwyżej oceniono informowanie o sposobie i terminach odbywania zajęć (3,93 w stosunku do 3,84 w skali uczelni) oraz o dostępności online kadry akademickiej (3,90 w stosunku do 3,80 w skali uczelni). Najniżej w tej kategorii oceniono z kolei dostosowanie się kadry akademickiej do zdalnej formy realizacji zajęć (3,72 w stosunku do 3,67 w skali uczelni).

4. Opis podstawowych problemów wymagających działań naprawczych (usprawniających)

Podstawowym problemem związanym z badaniem satysfakcji studentów jest nadal niewielka responsywność, co w znacznej mierze obniża reprezentatywność zgłaszanych uwag. W związku z tym konieczne wydaje się kontynuowanie działań zmierzających do zachęcania studentów wszystkich typów studiów na wydziale do uczestnictwa w przeprowadzanych badaniach ankietowych. Warto w tym wypadku podkreślić, że szczególnej troski wymagają studenci studiów pierwszego stopnia, których udział w procesie ankietyzacji stopniowo maleje (8,95% uprawnionych wzięło udział w bieżącym badaniu).

Jednym z najistotniejszych problemów dostrzeżonym w tegorocznym badaniu ankietowym są kwestie organizacyjne. Przede wszystkim zastrzeżenia studentów budzi przebieg procesu organizacji planów zajęć w danym roku akademickim. Dotyczy to w sposób szczególny kwestii wpływu dydaktyki zdalnej na organizację zajęć stacjonarnych. Zauważa się bowiem, że takie działania prowadzą do dezorganizacji harmonogramu dziennego i wprowadzania zbędnych przerw pomiędzy jednostkami zajęć stacjonarnych. Dodatkowo studenci podnoszą kwestie braku spójności w organizacji zajęć w sytuacji, gdy ich planowanie przebiega w sposób nierównomierny, czego efektem jest odbywanie się pojedynczych zajęć w danym dniu. Tym samym istnieje potrzeba głębszego rozważenia sposobu planowania zajęć stacjonarnych, uwzględniającego równomierny rozkład obciążeń w ciągu tygodnia oraz zminimalizowanie – na wybranych kierunkach – długości i ilości przerw pomiędzy poszczególnymi jednostkami zajęciowymi. W tej materii istotnym ograniczeniem jest jednak specyfika funkcjonowania wybranych kierunków studiów. Z uwagi na ich złożoność organizacyjną spełnienie powyższej prośby w wielu wypadkach nie jest możliwe. Istotną kwestią organizacyjną jest również problem praktyk zawodowych na wybranych kierunkach. Studenci w tej materii wskazują na problemy w sposobie informowania oraz

organizowania tego procesu. W mniejszym zakresie pojawiają się głosy niezadowolenia ze sposobu zarządzania procesem dydaktycznym przez władze rektorskie. W mniejszym niż w poprzednim badaniu zakresie zwraca się bowiem uwagę na opóźnienia w podejmowaniu decyzji o czasie i sposobie realizacji zajęć w danym semestrze roku akademickiego.

W kontekście przeprowadzonego badania satysfakcji studentów konieczne wydaje się kontynuowanie działań infrastrukturalnych zarówno w budynkach ogólnouniwersyteckich, jak i wydziałowych. Jak się wydaje, w tegorocznej ankiecie najczęściej podnosi się kwestie związane z niedostatkami księgozbiorów bibliotecznych oraz organizacją procesu wypożyczeń. W tym kontekście wskazane wydaje się ułatwienie w większym zakresie zgłaszania przez studentów potrzeb związanych z zakupem określonych książek. Osobną kwestią infrastrukturalną jest problem oferty gastronomicznej, szczególnie w budynku Collegium Humanisticum. Studenci nadal wskazują na brak baru w tym budynku oraz niedostosowanie oferty do specyficznych wymogów żywieniowych. Tym samym warto kontynuować podjęte już wcześniej działania zmierzające do uzupełnienia księgozbioru bibliotek wydziałowych oraz rozwijania urozmaiconej oferty gastronomicznej. Osobną kwestią jest działanie związane z uzupełnianiem w budynkach wydziału miejsc do wypoczynku międzyzajęciowego dla studentów. Po okresie pandemii działania takie były wielokrotnie podejmowane – zwłaszcza w budynku Collegium Maius – niemniej, jak można sądzić, nadal są niewystarczające. Dodatkowo konieczna okazuje się stopniowa wymiana urządzeń wykorzystywanych w procesie dydaktycznym (np. rzutników multimedialnych), na co zwracają uwagę zarówno pracownicy wydziału, jak i studenci. Z uwagi na koszty takich inwestycji działania te będzie realizowane stopniowo. Problemem trudnym do rozwiązania w krótkim okresie jest z kolei kwestia niewłaściwego działania urządzeń wentylacyjnych w budynku Collegium Humanisticum oraz organizacji przestrzeni dydaktycznej w tej lokalizacji. Działania z tym związane wymagają bowiem dalekosiężnych planów remontowych i wiążą się z wysokimi nakładami finansowymi, jak z koniecznością podejmowania decyzji przez władze kilku wydziałów – współgospodarzy obiektu, co nie ułatwia rozwiązywania bieżących problemów.

W zdecydowanie w mniejszej skali pojawiają się kwestie związane z optymalizacją programów studiów pod kątem dostosowania ich do osiągnięcia określonych kompetencji. Studenci zwracają uwagę na znaczną liczbę przedmiotów stanowiących jedynie uzupełnienie podstawowego trybu studiowania, co odbywa się kosztem przedmiotów kluczowych dla kierunku. Wskazane wydaje się w związku z tym przeprowadzenie audytu programów studiów pod kątem ich zgodności z zakładanymi efektami uczenia się oraz możliwością nabywania wymaganych umiejętności. Z tak zarysowanym problemem wiąże się ostatnia kwestia podnoszona przez studentów, a mianowicie dostęp do informacji dotyczących procesu studiowania. W tym zakresie zostały już podjęte kroki zmierzające do przeglądu stron internetowych pod kątem dostępności określonych informacji. Przeglądy takie są niezależnie wykonywane przez przedstawicieli studentów oraz Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia. Niezależnie od wyników tak przeprowadzonych audytów działania takie winny być kontynuowane. W tegorocznym badaniu lepiej natomiast został oceniony przez studentów system komunikacji z udziałem pracowników. Wydaje się, że działania podjęte po przeanalizowaniu wyników poprzedniego badania przyniosły spodziewane rezultaty. Informacja o terminach i sposobach konsultacji, realizacji zajęć czy dostępności pracowników dociera w stopniu wystarczającym do studentów. W tym kontekście oraz w związku z pierwszą sformułowaną rekomendacją wskazane jest informowanie w większym zakresie studentów o wynikach ankietyzacji i związanych z tym działaniach.

5. Zbiór rekomendowanych działań usprawniających

Lp.	Rekomendacja	Osoba odpowiedzialna	Termin
1.	Kontynuować działania na rzecz zwiększenia udziału studentów w badaniach dot. satysfakcji i zachęcenie do udziału w corocznych spotkaniach z	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia wspólnie z prodziekanem	Początek 2 semestru roku akademickiego 2022/2023

	władzami dziekańskimi, poświęconych omówieniu wyników ankiet i podjętych działań	ds. studenckich i kształcenia	
2.	Należy zoptymalizować proces organizacji zajęć w danym roku akademickim oraz wypracować system umożliwiający w miarę stabilne organizowanie działań dydaktycznych w kolejnych semestrach nauki	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia oraz prodziekan ds. kształcenia	Koniec semestru zimowego 2022/2023
3.	Kontynuowanie uzupełniania zasobów bibliotecznych o niezbędne w procesie dydaktycznym pozycje książkowe	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia, kierownicy jednostek WH, kierownicy bibliotek	Zadanie ciągle
4.	Kontynuacja prac w zakresie infrastruktury do spędzania czasu wolnego przez studentów (prace realizowane od pewnego czasu)	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia, kierownicy budynków WH	Rok 2023
5.	Rozważenie możliwości ponownego otwarcia lokalu gastronomicznego w budynku Collegium Humanisticum	Prodziekan ds. organizacji	I kwartał 2023 roku
6.	Rekomenduje się kontynuowanie działań związanych z cyklicznymi przeglądami programów studiów oraz ich optymalizacji pod kątem procesu kształcenia	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia wraz z Wydziałową Komisją ds. Jakości Kształcenia	Pierwszy kwartał 2023 roku
7.	Należy podjąć działania zmierzające do większej informatywności strony wydziałowej – zarówno wersji polskiej, jak i angielskiej	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia	Pierwszy kwartał 2023 roku

6. Wnioski końcowe

Przeprowadzona analiza wskazuje na istotne elementy realizowanego na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika systemu kształcenia, które przekładają się na obniżenie satysfakcji studentów oraz słuchaczy studiów podyplomowych. Znamienne w tym zakresie jest to, że część wskazanych rekomendacji dotyczy kwestii dostrzeżonych już wcześniej, np. problem stopnia zwrotności ankiet studenckich. Inne problemy zdają się tracić na aktualności, np. problem informatywności stron internetowych czy proces komunikacji pomiędzy studentami a nauczycielami akademickimi, co może świadczyć o skuteczności podjętych wcześniej działań, jak również wskazuje na potrzebę ich kontynuowania.